

Dabai draudzīgu meliorācijas sistēmu nozīme Latvijā

Andris Urtāns,
ūdeņu biologs

Andris.urtans@daba.gov.lv

«Spēles laukums»

**Šajā Baltijas nakts ainavas izgaismojumā ir arī
Jelgavas novada devums.**

Fona situācija Latvijā

- Ūdenstilpju aizaugšana eutrofikācijas procesu ietekmē (XX gs. otrā puse 70 kv. km, Pastors)
- Latvijā 15,4% l/z platībās – 380.000 ha konstatēta ūdens erozija.
- Mežsaimniecībā ik gadus izcērt 12.000 – 25.000 ha mežu. – Īslaicīga augsnes virskārtas atsegšanās un augsnes noskalošanās.

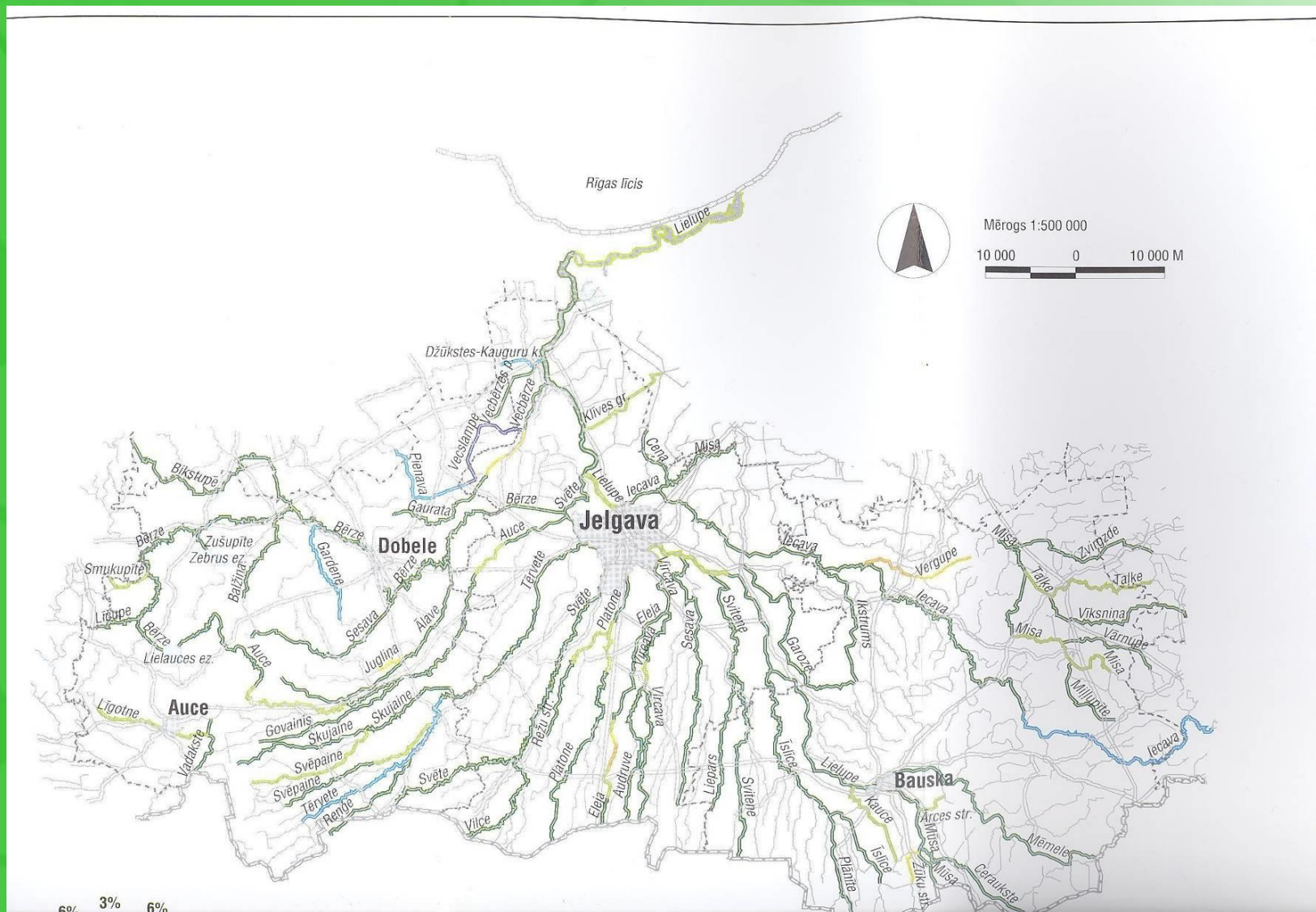
Sidrabe Zemgalē. Lauksaimniecības «ēnas puses»

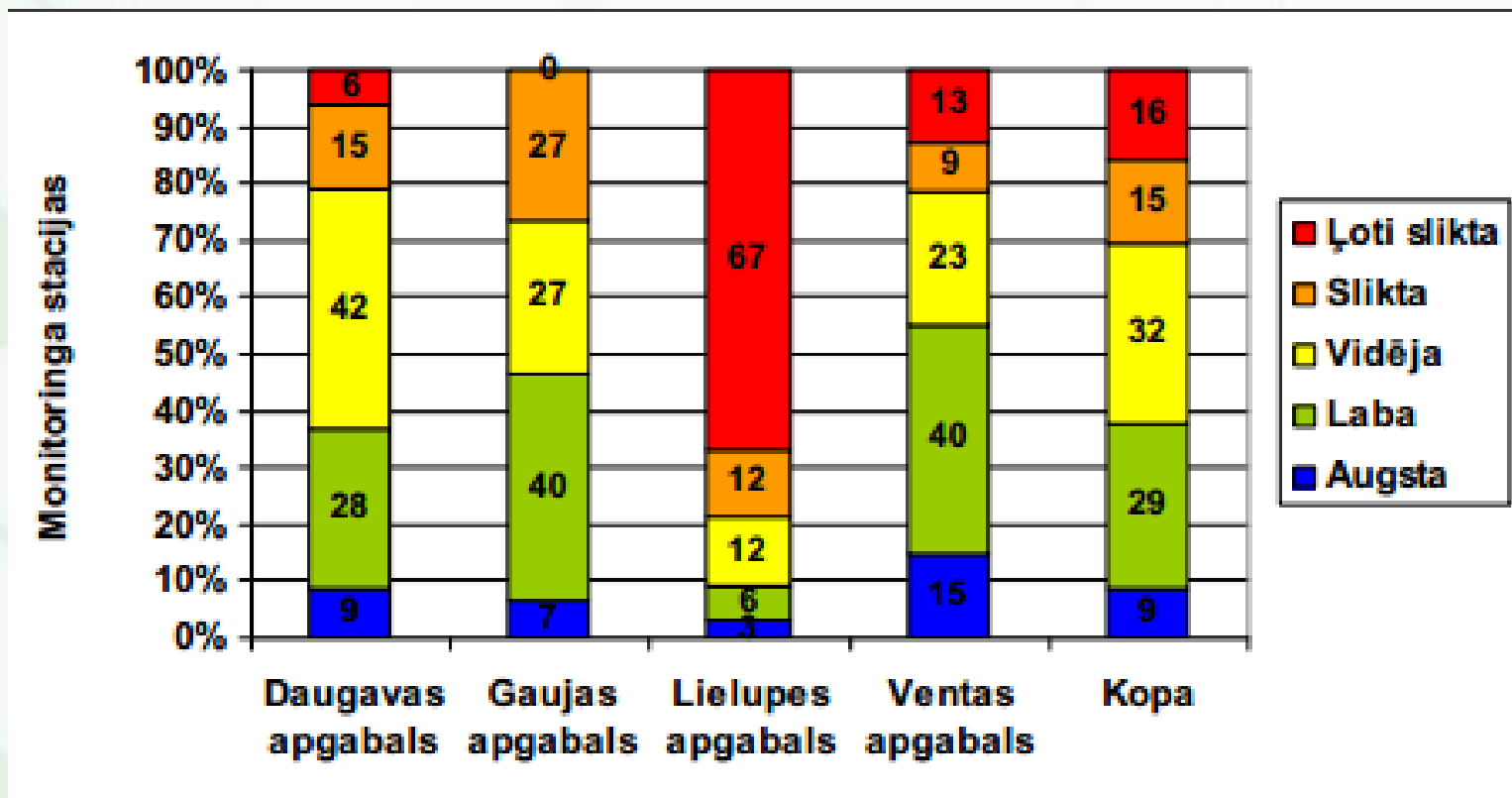
Aizsargjoslas neievērošana. Jādekša

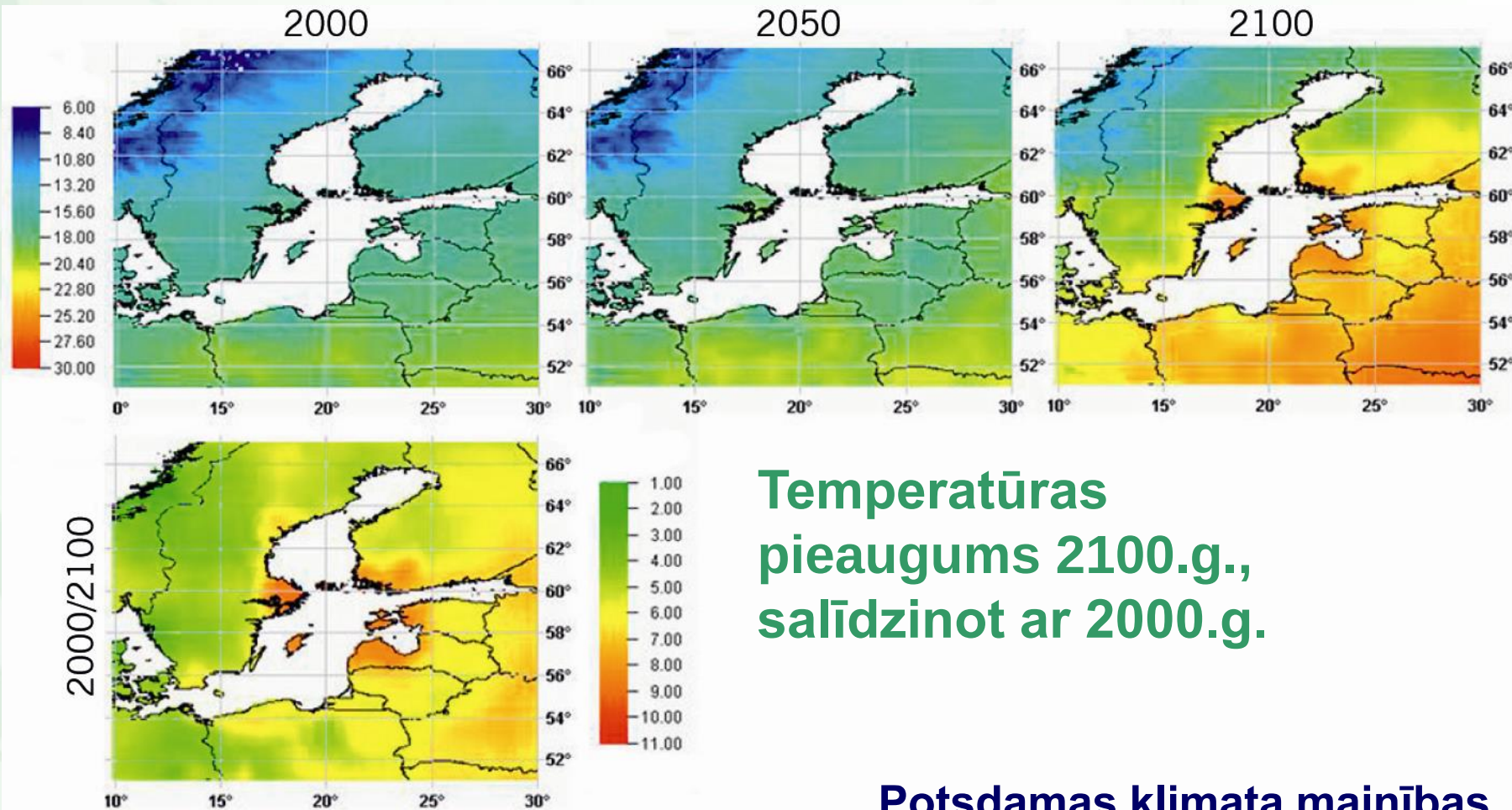
Jelgavas novada ūdeņu kvalitāte 1996-1998

Kopsavilkums par ūdensobjektu ekoloģisko kvalitāti 2007.gadā (www.meteo.lv)

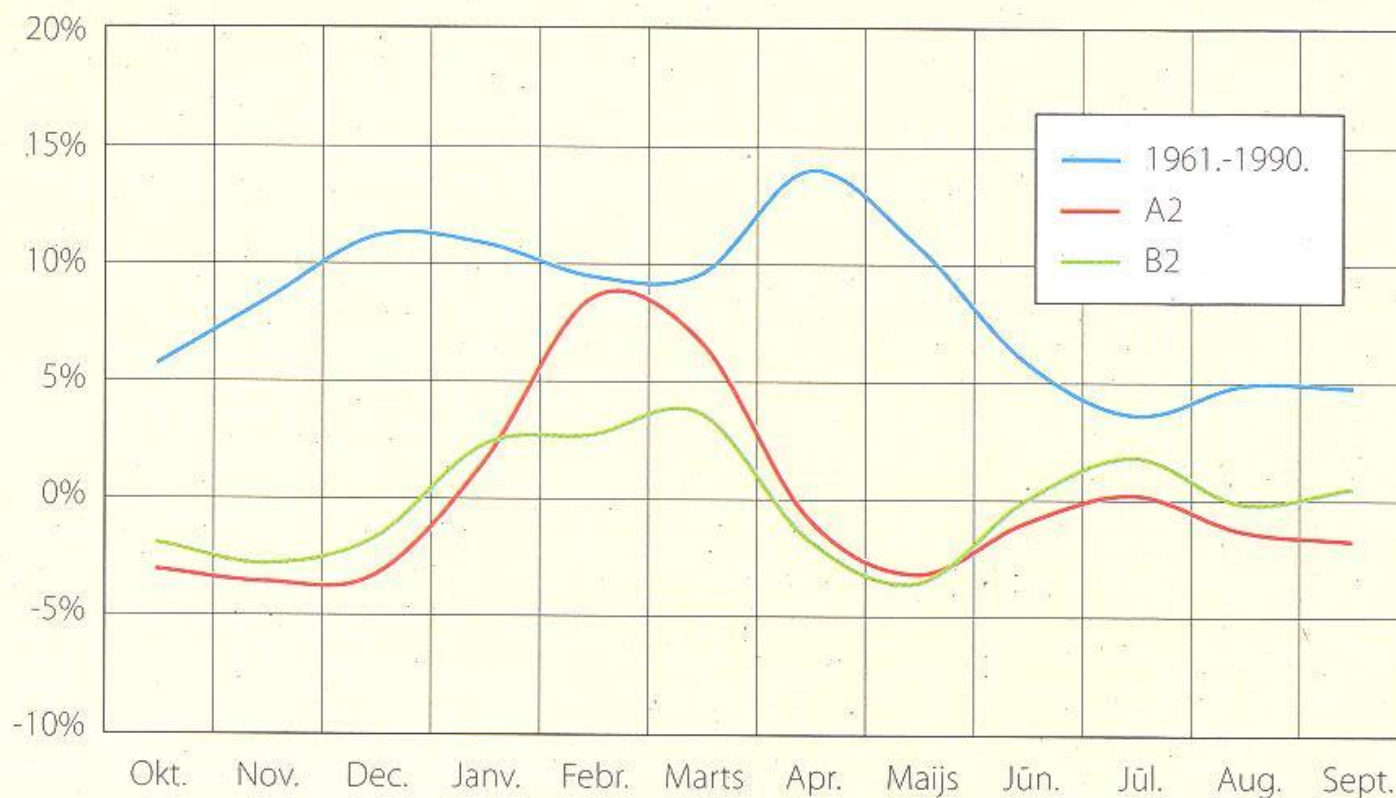
Ūdens nozīme nākotnē pieaugs. Vasaras mēnešu (VI-VIII) vidējā temperatūra 2000., 2050., 2100. g.

Potsdamas klimata mainības
institūta materiāli

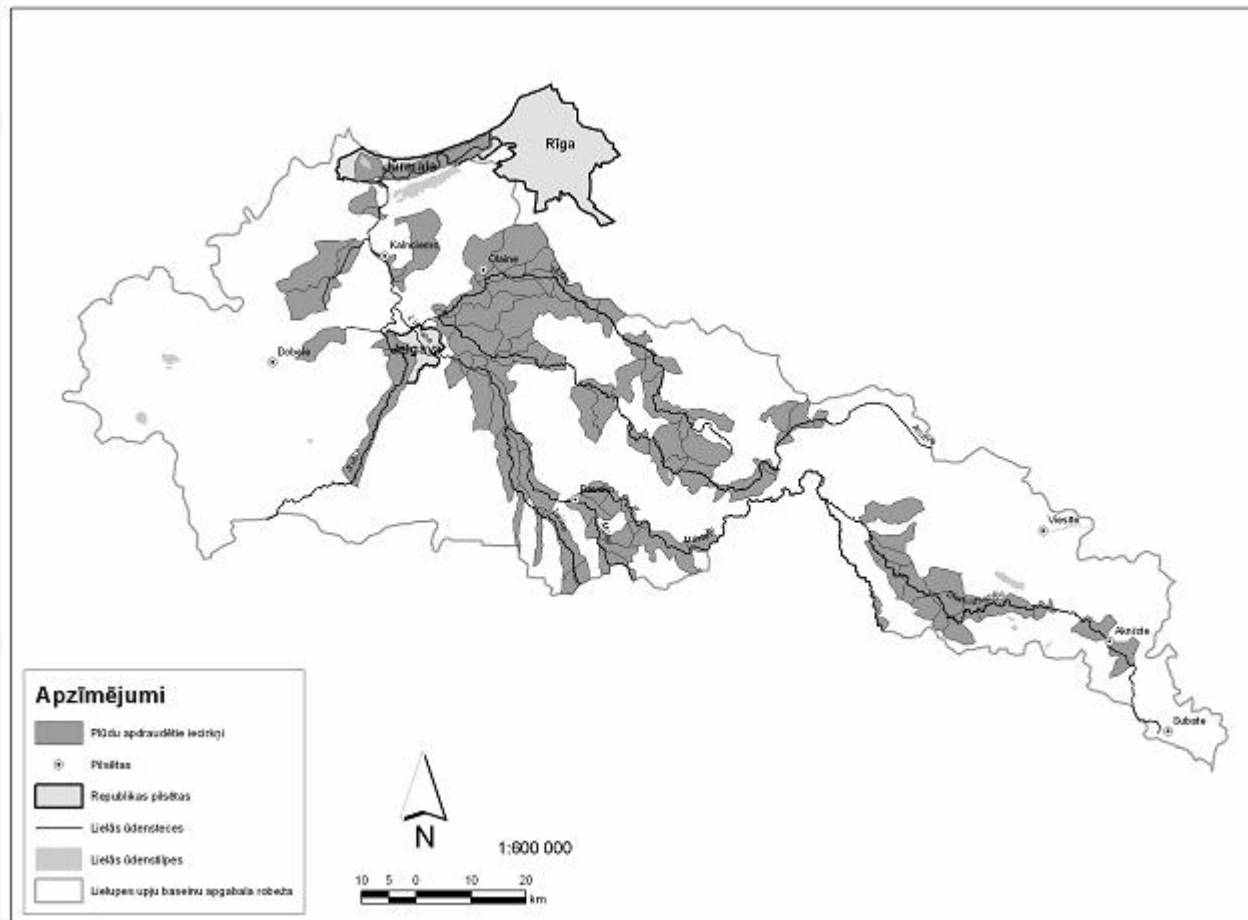
Sagaidāmās problēmas: Sezonālas ūdens noteces izmaiņas

Upju noteces izmaiņu pētījums par Imulas, Bērzes, Iecavas un Salacas baseinu un Salacas apakšbaseiniem – Rūju, Sedu un Briedi. A2 un B2 klimata scenārija periods 2071.–2100. g. salīdzināts ar kontroles periodu 1961.–1990. g.

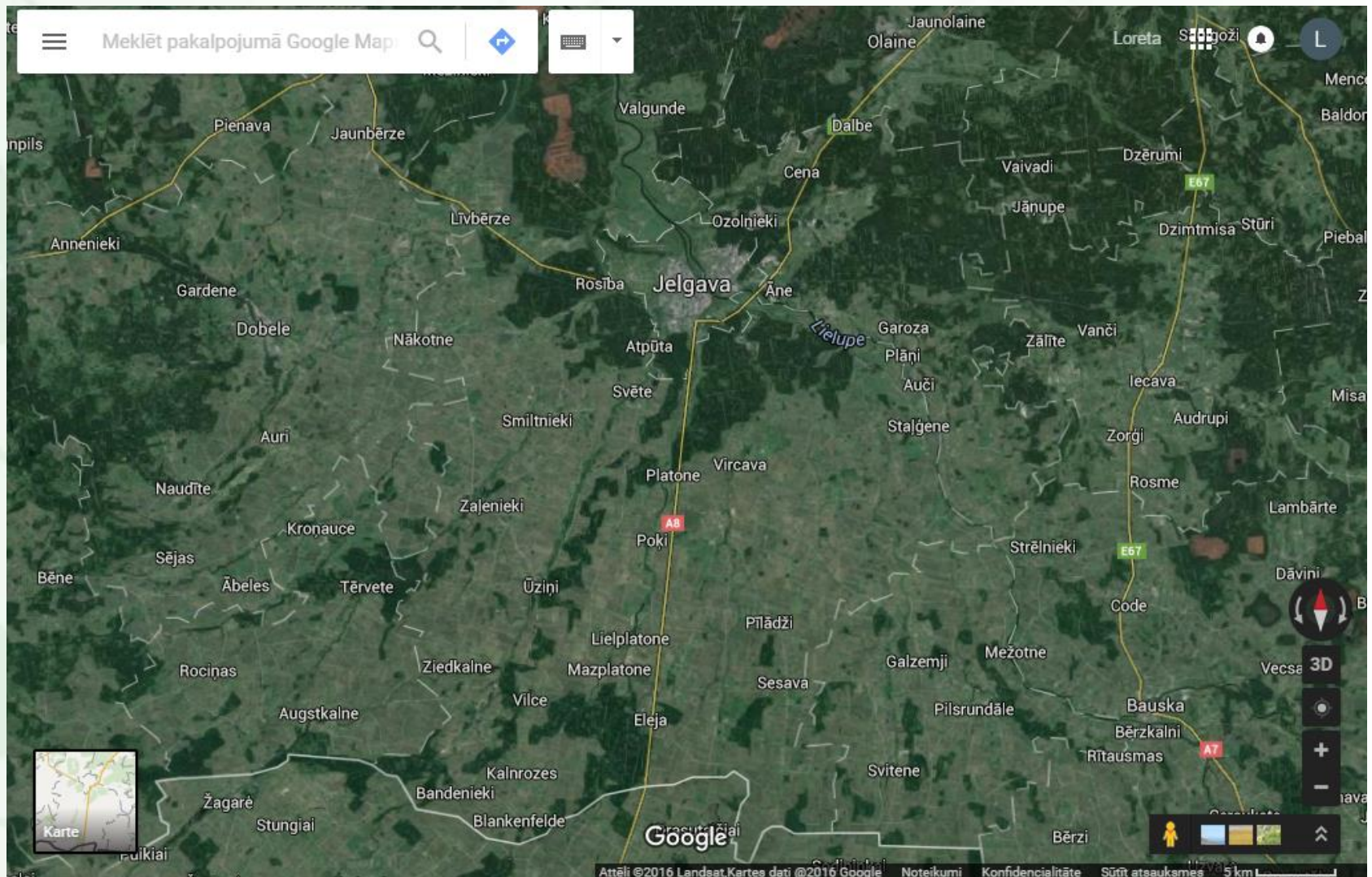

12. attēls. Prognozētā Salacas notece pēc B2 un A2 scenārija

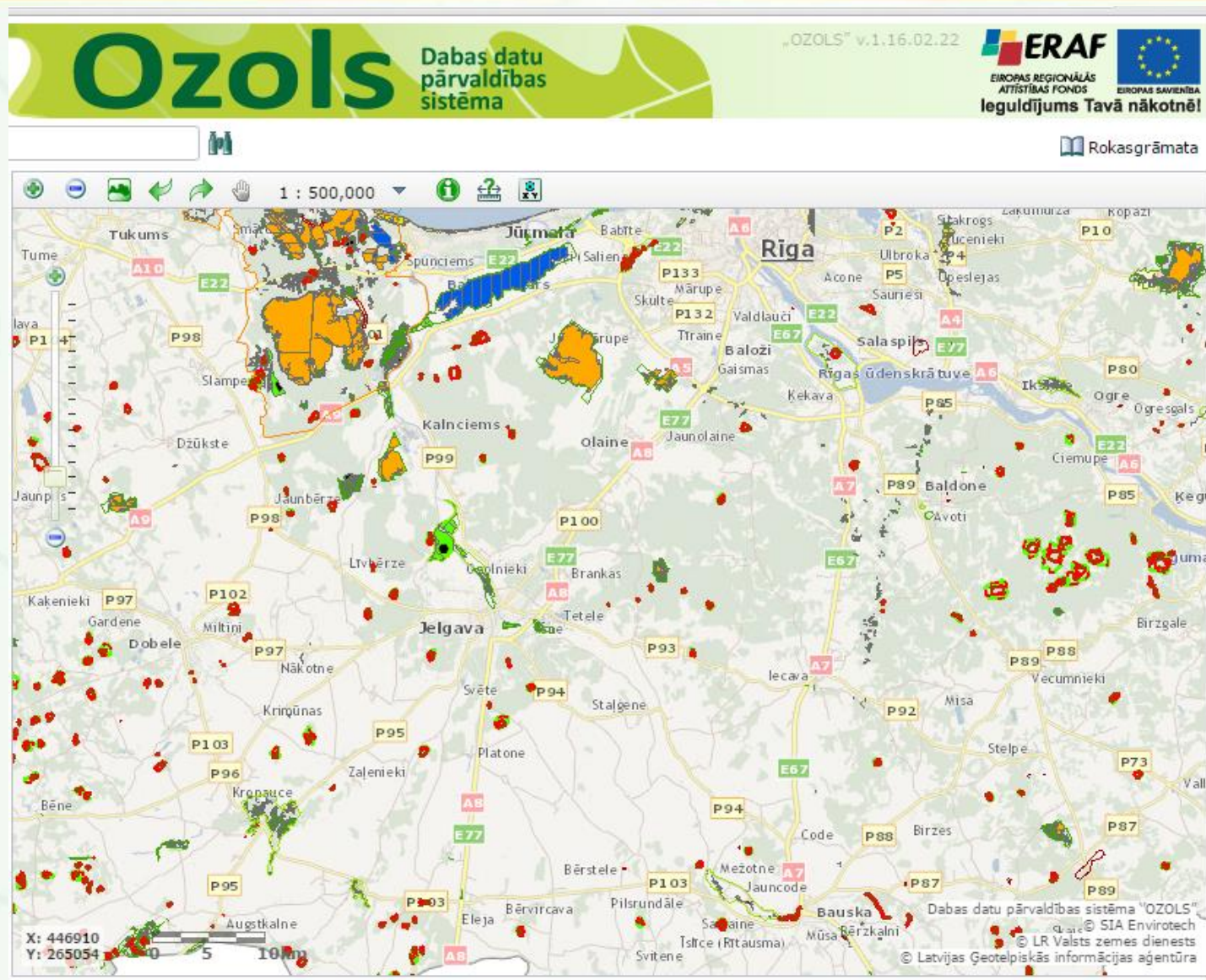
Plūdu apdraudētās teritorijas Lielupes upju baseina apgabalā

Meliorācija un dabas daudzveidība intensīvas zemes apsaimniekošanas apstākļos

Aizsargājamo teritoriju, mikroliegumu, reto sugu izplatība Zemgales līdzenumā

Zemgales upītes. Vircava, 2012.

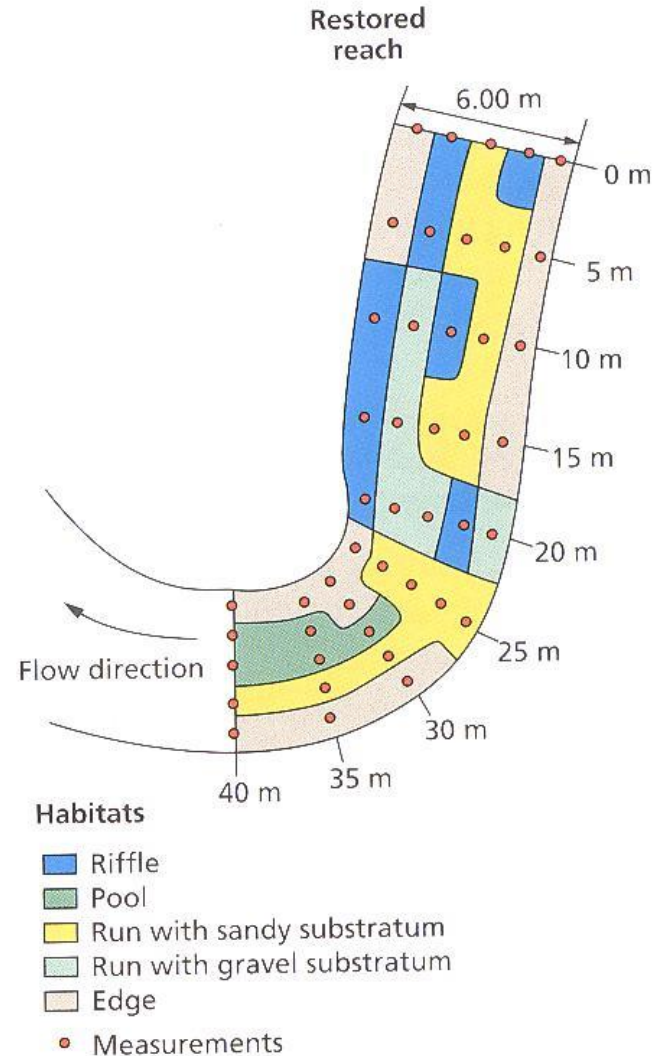
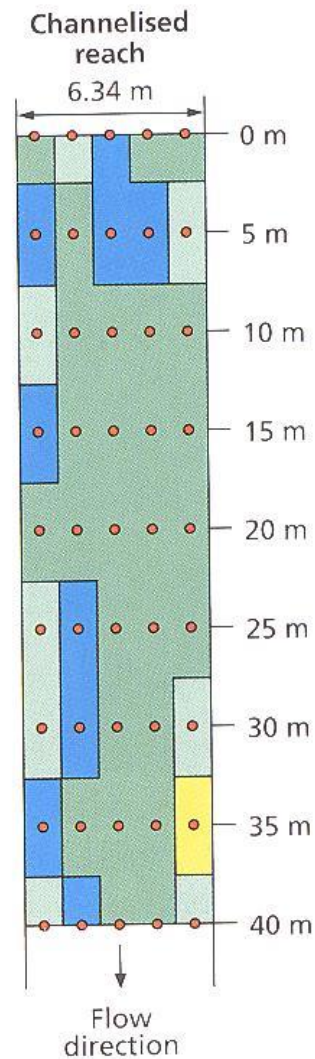
Zemgales ūdeņi ir gana dzīvi!

Zemgales upītes

Mikrodzīvotņu daudzveidība vienlaidus taisnotā un «dabiskotā» upē

**Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu
LBN 224-05
"Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves"**

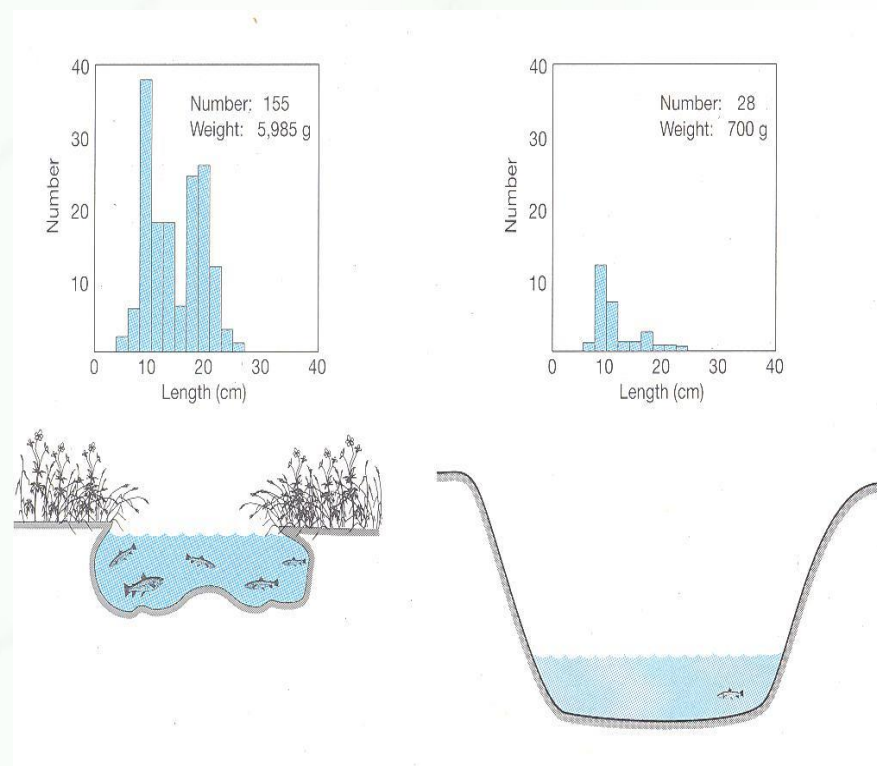
**9. sadaļa. Vides aizsardzības
prasības**

9. Vides aizsardzības prasības

- 266. Meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju būvprojektos no estētiskā, vēsturiskā, kultūras un ekoloģiskā viedokļa izvērtē raksturīgo agrāro ainavu, to pilnveido un pielāgo dabas aizsardzības un lauksaimnieciskās ražošanas prasībām.
- Saglabā neskartus dažādus iežu atsegumus, alas, izteismīgus laukakmeņus, dižkokus, raksturīgas reljefa formas, avotus, izteiktas noarumu kāples un citus raksturīgus dabas elementus.

Ūdensnotekas forma nosaka te sastopamo sugu daudzveidību

- 268.5. veido atvarus, bedres, paceres, zivju slēptuves un nārsta vietas;
- 268.6. variē gultnes dziļākos posmus ar seklākiem, platākos – ar šaurākiem;

Alekšupīte Kuldīgā, Retais nojaušs, ka zem tilta un taisnotajā pļavas posmā sastopamas foreles

Dūņu pīkste *Misgurnus fossilis*

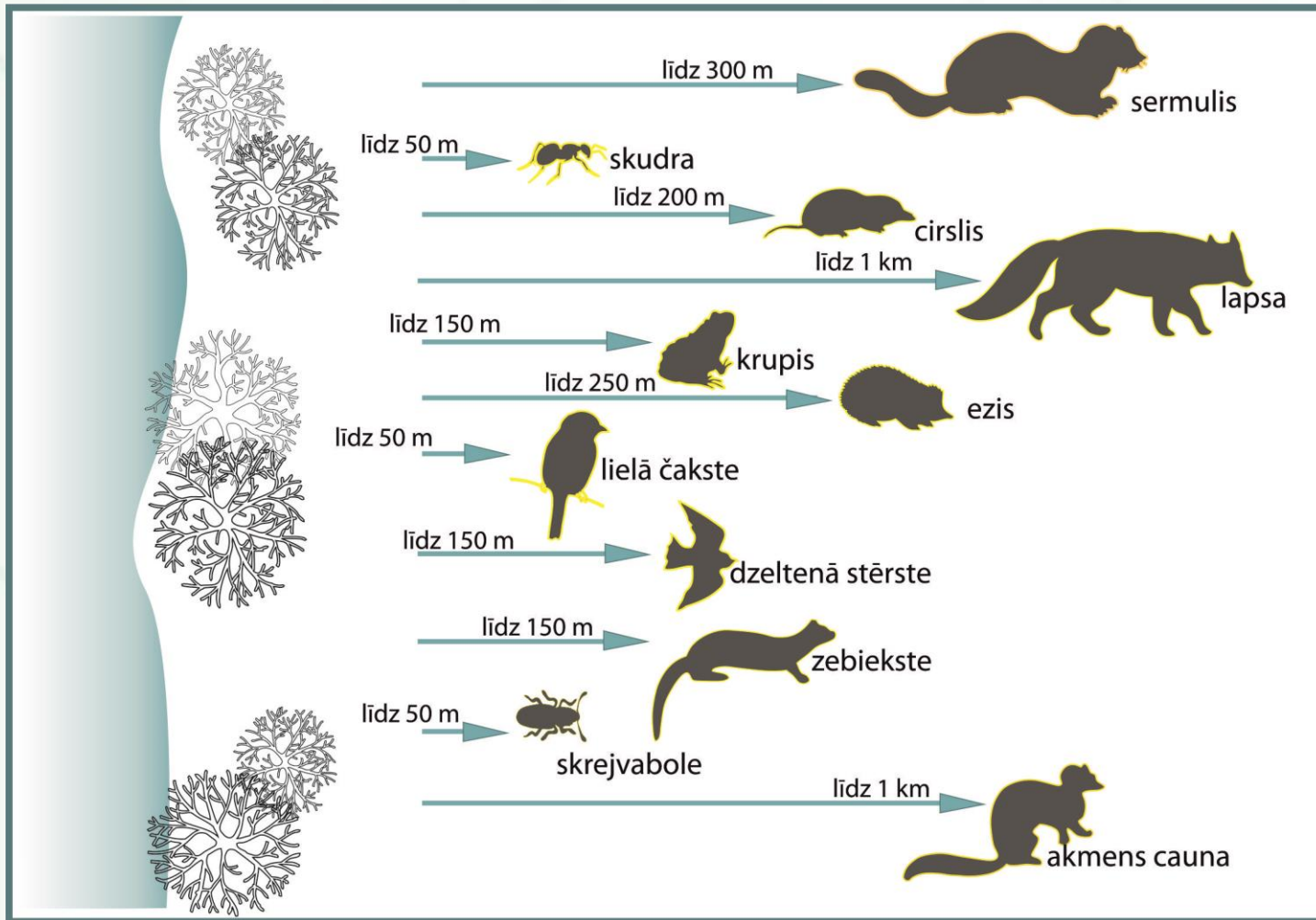
**ES SUGU UN BIOTOPU DIREKTĪVA II PIELIKUMA
AIZSARGĀJAMĀ SUGA. 'DZĪVO UPĒS, EZEROS, DĪĶOS,
MELIORĀCIJAS GRĀVJOS (!) DŪŅAINĀS VIETĀS AR
STĀVOŠU VAI LĒNI TEKOŠU ŪDENI**

Upīšu/ūdensnoteku krasti kļūst par nozīmīgiem kustību koridoriem

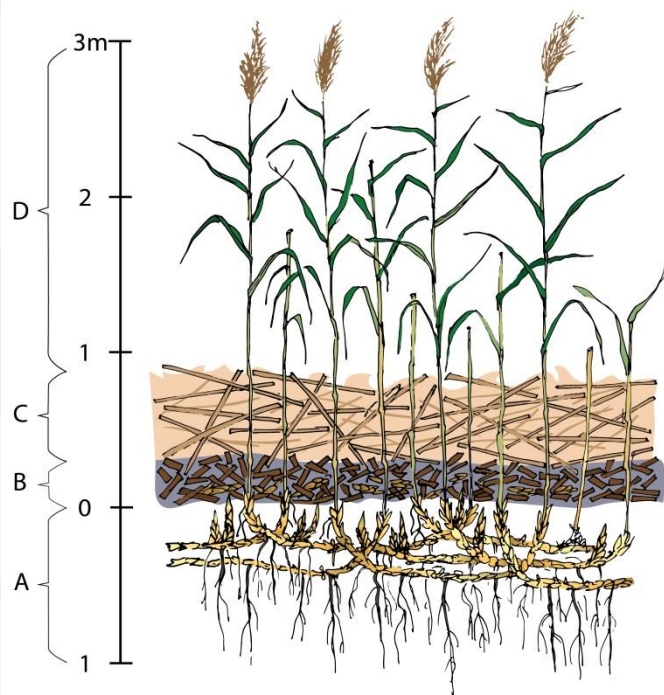

Ūdensnotekas kā migrācijas koridori.

Z.Rubenes zīmējums pēc Lange 1988

Ne viss savvaļā atstātais nodrošina upes funkcionēšanu un dabas daudzveidību. Niedrāji

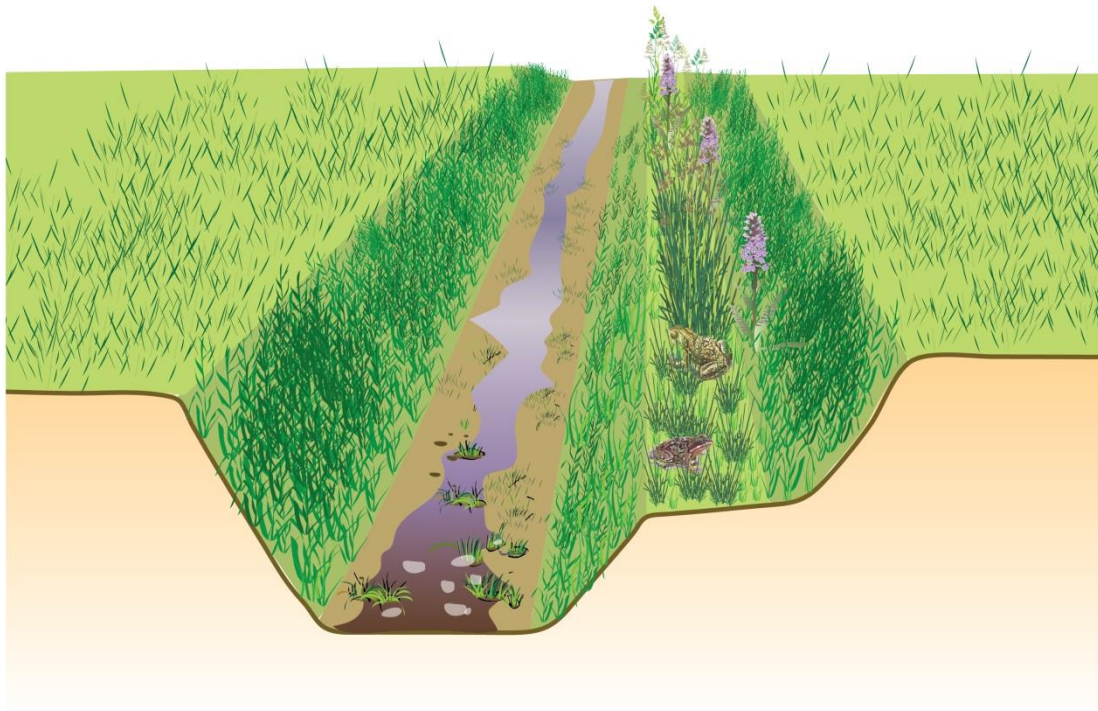

- A - Saknes un rizoni
- B - Ļoti rupji sadalījušās niedru atliekas
- C - Horizontāli novietojušies vairāku paaudžu sakņu dzinumi kopā ar niedru atmirušajām daļām
- D - Vertikāli augoši niedru stumbri kopā ar atmirušu niedru vertikālajiem stumbriem

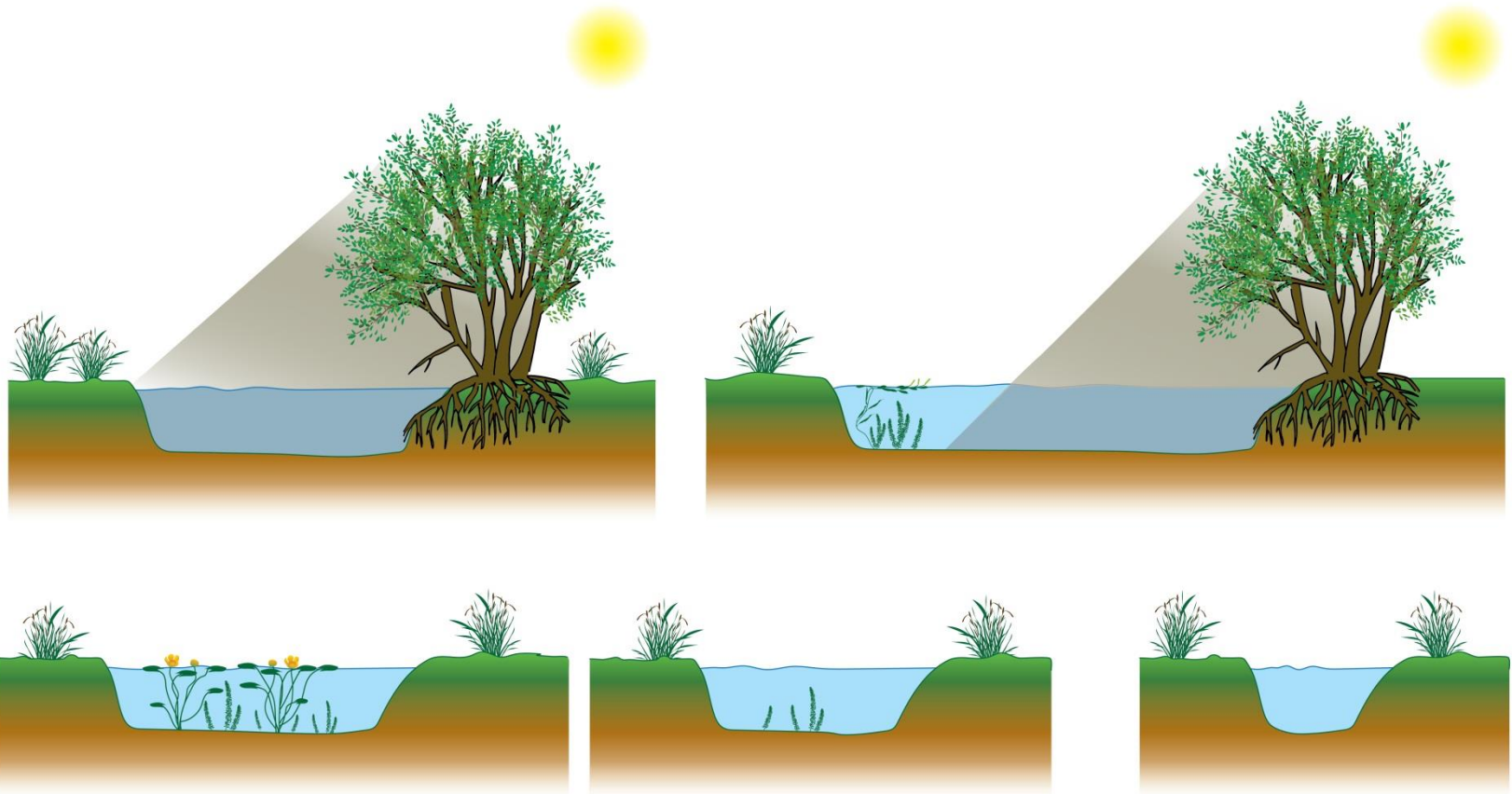
Hornburgas ezerā B un C slāņu biezums saniedza vidēji 75 cm.

Divpakāpju grāvis. D.Segliņas zīmējums

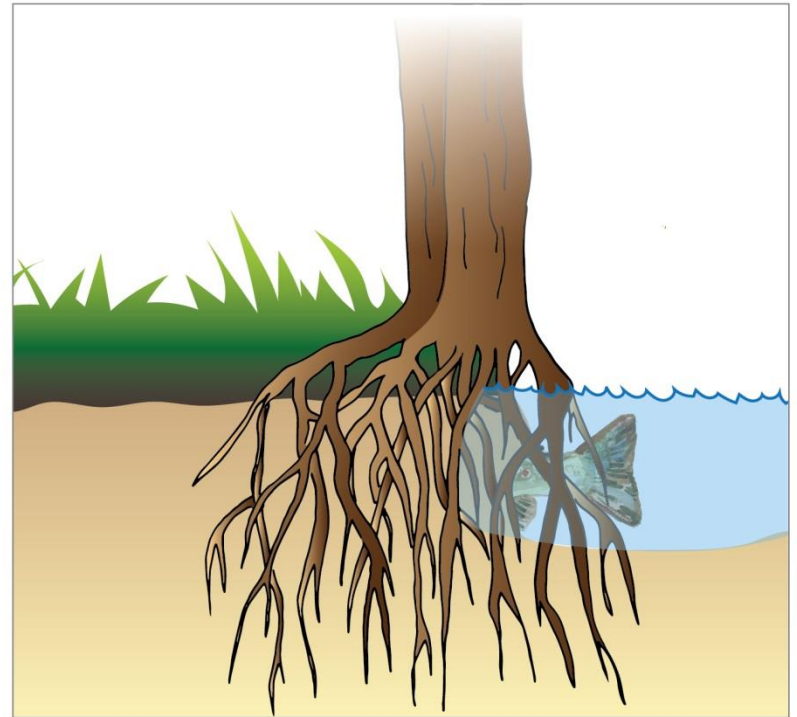
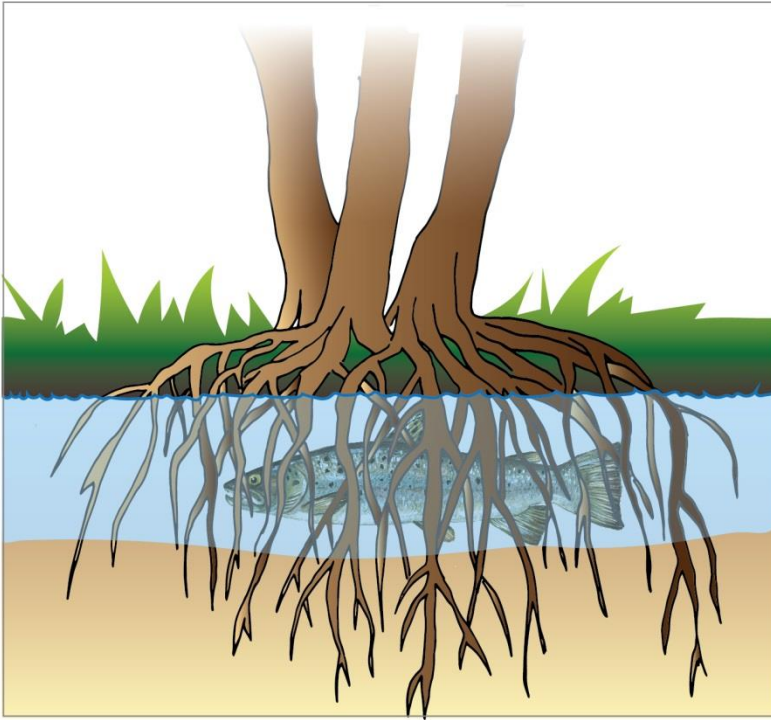

Noēnojuma risinājumi ūdens caurvades un bioloģiskās daudzveidības samērošanai. D.Segliņas zīmējums

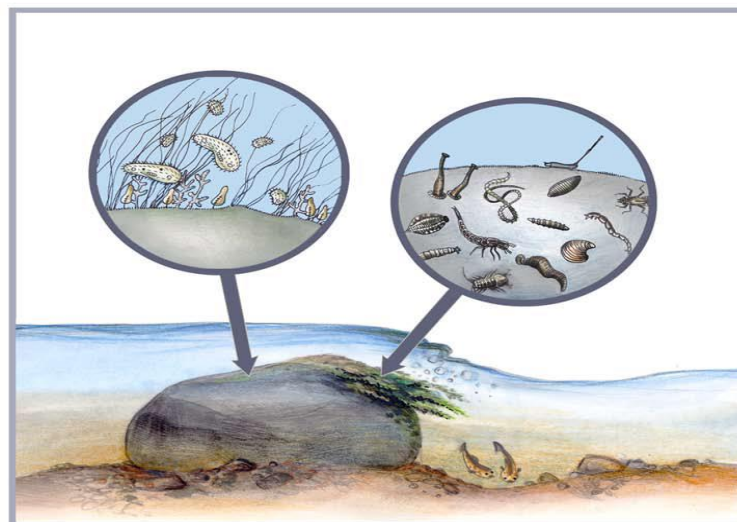
Melnalksnis kā krasta stiprinātājs, ainavas elements un mikrodzīvotnes nodrošinātājs

D.Segliņas zīmējums

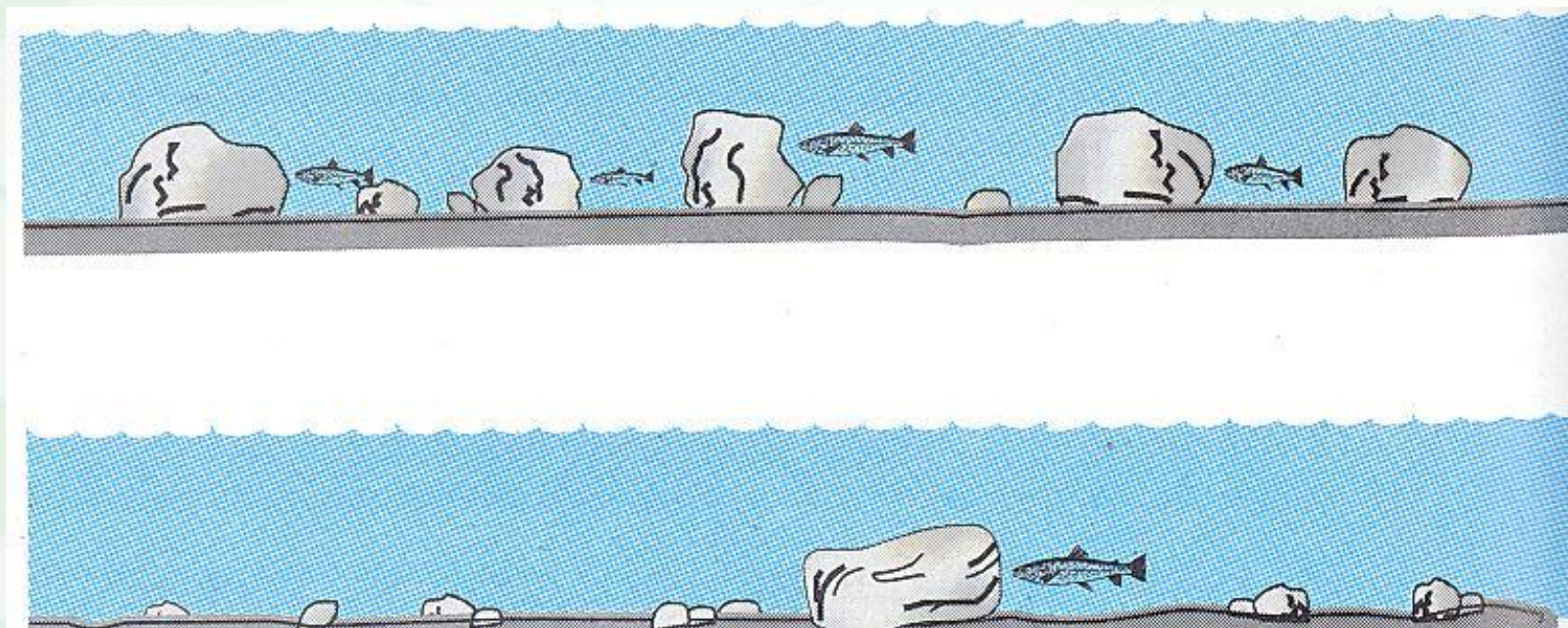

Akmeņu fenomens

- “Biofilma” uz akmens virsmas darbojas kā attīrīšanas iekārta
- Akmeņi kā mehāniskie aeratori, it īpaši vasaras laikā, kad ir zema izšķīdušā skābekļa koncentrācija
- Akmeņi kā daudzveidīgas dzīvesvietas
- Klimata ietekmju mazināšanas instruments.

- 268.7. gultnē atstāj lielos akmeņus vai veido akmeņu krāvuma krācītes;

Pat atsevišķi akmeņu sakopojumi var kalpot kā slēptuves un aeratori. Eleja.

**5 – 10 m²
straujtecēs
nodrošina
viena cilvēka
radītā
piesārņojuma
noārdīšanu**

Vērojam, saprotam, darbojamies!

Sodītes pilotteritorija kā vērtība arī vietējiem iedzīvotājiem (Aizupes pamatskola)

Paldies par uzmanību!

